

SYLABUS PRZEDMIOTU W SZKOLE DOKTORSKIEJ

Tytuł	<i>Filozofia nauki</i>
Tytuł w jęz. ang.	Philosophy of Science

Status przedmiotu	obowiązkowy dla: <i>ogólny SzD</i>
	do wyboru dla:

Autor/autorzy sylabusa:	Zespół :	koordynator: dr hab. J. Nowotniak-Poręba
		członek zespołu: dr E. Rosiak-Zięba
		członek zespołu: dr hab. J. Sidorek
		członek zespołu: dr hab. G. Szulczewski
		członek zespołu: dr J. Ziobrowski

Sygnatura przedmiotu:

Część A

1. Syntetyczna charakterystyka przedmiotu (główne hasła – około 400 znaków):

Przedmiot poświęcony jest omówieniu najważniejszych zagadnień i stanowisk z zakresu filozofii nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk społecznych i ekonomicznych. Wiedza z tego obszaru ma rozwijać świadomość metodologiczną, samodzielność myślenia i krytyczną postawę w prowadzeniu badań naukowych. Podstawowe zagadnienia omawiane w trakcie zajęć mieszczą się w obszarach ogólnej metodologii nauk, teorii poznania i filozofii nauki.

2. Słowa kluczowe (3 – 6 słów):

filozofia nauki, metodologia, epistemologia, krytycyzm, wiedza

Część B

Przedmiotowe efekty uczenia się

Powiązanie z efektami uczenia się dla SzD

Wiedza (liczba efektów od 2 do 5)

W.1	Zna podstawowe pojęcia z zakresu filozofii nauki, epistemologii i ogólnej metodologii, takie jak metoda naukowa, wyjaśnianie naukowe, prawda, jak również podstawowe pojęcia ontologiczne niezbędne do rozwiązywania problemów epistemologicznych.	W_1/P8S_WG
-----	--	------------

W.2	Identyfikuje i interpretuje podstawowe problemy wpisane w działalność poznawczą, takie jak pewność i prawdziwość poznania, granice poznawalności świata; zna ich rozwiązania wypracowane w filozofii nauki.	W_4/P8S_WG
W.3	Rozumie powiązania między językiem a poznaniem.	W_4/P8S_WG
W.4	Zna i rozumie podstawowe mechanizmy oraz modele rozwoju nauk.	W_7/P8S_WK
Umiejętności (liczba efektów od 2 do 5)		
U.1	Stosuje wybrane narzędzia metodologii ogólnej do pracy badawczej.	U_1/P8S_UW
U.2	Analizuje (czyta ze zrozumieniem oraz interpretuje) teksty metodologiczne i filozoficzne z zakresu tematycznego zajęć.	U_2/P8S_UW
U.3	Prezentuje (ustnie) wybrane zagadnienia z zakresu tematycznego zajęć.	U_5/P8S_UK
U.4	Prezentuje pisemnie wybrane zagadnienia z zakresu tematycznego zajęć – przygotowuje esej spełniający wymagania „małego tekstu naukowego”.	U_5/P8S_UK
Kompetencje społeczne (liczba efektów od 1 do 3)		
K.1	Jest świadom ról społecznych i odpowiedzialności środowisk akademickich za pomyślny rozwój naszej cywilizacji.	K_4/P8S_KR
K.2	Wykazuje postawę krytycyzmu i samokrytycyzmu poznawczego.	K_1, K_2/P8S_KK

Część C

Semestralny plan zajęć

1. Podstawowe pojęcia i problemy filozofii nauki. Nauki przyrodnicze a nauki społeczne i ekonomiczne. Rola humanistyki.
2. Elementy semiotyki (znaczenie wyrażenia, błędy wyrażania myśli, definicje i błędy w definiowaniu, klasyfikacja, kwalifikacja i typologia). Język nauki a język potoczny.
3. Rola języka w poznaniu. Język a myśl, język a rzeczywistość. Relatywizm językowy. Gry językowe i czynności mowy. Temat do dyskusji: czy język kształtuje obraz świata?
4. Ewolucja pojęcia wiedzy. Sceptycyzm i relatywizm poznawczy. Definiowanie wiedzy. Uzasadnianie a prawdziwość przekonań. Uzasadnianie a wyjaśnianie. Temat do dyskusji: czy zawsze potrafimy uzasadnić nasze przekonania?
5. Rodzaje rozumowań. Rozumowania niezawodne i zawodne. Wynikanie logiczne. Rozumowanie dedukcyjne (wnioskowanie i dowodzenie). Rozumowania redukcyjne (sprawdzanie hipotez i tłumaczenie, w tym indukcja). Ćwiczenie: jak zaklasyfikować rozumowania w podanych przykładach?
6. Koncepcje prawdy (klasyczna, koherencyjna, pragmatyczna i deflacyjna). Założenia ontologiczne i epistemologiczne. Definicja prawdy a kryterium prawdy. Temat do dyskusji: jakie rozumienie prawdy jest

użyteczne w naukach społecznych i ekonomicznych?
7. Powstanie nowożytnego modelu nauki. Metoda naukowa. Problem demarkacji między nauką a nie-nauką – rozwiązanie neopozytywistyczne i związane z nim trudności. Temat do dyskusji: czy nauki społeczne i ekonomiczne mogą zawierać elementy nie-nauki?
8. Koncepcje rozwoju nauki: model neopozytywistyczny (Koło Wiedeńskie) i ewolucjonistyczny (K.R. Popper). Koncepcja „trzeciego świata”. Temat do dyskusji: na czym polega obiektywizm wiedzy, zwłaszcza w naukach społecznych i ekonomicznych?
9. Koncepcje rozwoju nauki (modele niekumulatywne): paradygmaty i rewolucje naukowe (T. Kuhn), metodologia naukowych programów badawczych (I. Lakatos), anarchizm metodologiczny (P. Feyerabend), neopragmatyzm (R. Rorty), słaby i mocny program socjologii wiedzy. Racjonalność naukowa i jej krytycy. Temat do dyskusji: czy wiara w racjonalność procedur naukowych jest naiwnością?
10. Specyfika nauk społecznych. Racjonalizacja i „odczarowanie” (M. Weber), teoria krytyczna i pragmatyka uniwersalna (J. Habermas), racjonalność jako kierowanie się regułą (P. Winch). Nastawienie rozumiejące i wartościujące. Modele matematyczne w naukach społecznych. Temat do dyskusji: czy warto zabiegać o ideał „nauki wolnej od wartości”?
11. Wybrane zagadnienia filozofii ekonomii: ekonomia pozytywna i ekonomia normatywna, opis, wyjaśnianie i wartościowanie w ekonomii. Zjawiska gospodarcze jako fenomen kulturowy. <i>Prezentacje doktorantów</i>
12. Wybrane zagadnienia filozofii ekonomii: racjonalność w ekonomii, kontrowersje związane z <i>homo oeconomicus</i> , kwestia przedmiotu ekonomii (zjawiska gospodarcze, zjawiska społeczne, konstrukty teoretyczne); realizm i antyrealizm. <i>Prezentacje doktorantów</i> .
13. Metodologia ekonomii: wyjaśnianie w ekonomii, modele i modelowanie ekonomiczne. Metodologiczny status nauk o polityce publicznej <i>Prezentacje doktorantów</i>
14. Paradygmaty w ekonomii. Ekonomia heterodoksyjna – wybrane koncepcje. <i>Prezentacje doktorantów</i> .
15. Podsumowanie
Literatura podstawowa (jeśli wybrane fragmenty publikacji zwartych, to wskazane podanie rozdziałów, ew. stron): 1. Ajdukiewicz K., <i>Logika pragmatyczna</i> lub Ziemiński Z., <i>Logika praktyczna</i> (wiele wydań). 2. Benton T., Craib I., <i>Filozofia nauk społecznych. Od pozytywizmu do postmodernizmu</i> , Wrocław 2003. 3. Blaug M., <i>Metodologia ekonomii</i> , zwłaszcza cz. II „Historia metodologii ekonomicznej”, PWN, 1995. 4. Kuhn T., <i>Struktura rewolucji naukowych</i> , Aletheia, Warszawa 2001. 5. Losee J., <i>Wprowadzenie do filozofii nauki</i> , Pruszyński, Warszawa 2001. 6. <i>Philosophy of Economics</i> , ed. by U. Mäki, Elsevier, Amsterdam (etc) 2012.
Literatura uzupełniająca (jeśli wybrane fragmenty publikacji zwartych, to wskazane podanie rozdziałów, ew. stron): 1. Amsterdamski S., <i>Między doświadczeniem a metafizyką</i> , KiW, 1973. 2. Amsterdamski S., <i>Nauka a porządek świata</i> , PWN 1983. 3. Chwedeńczuk B., <i>Spór o naturę prawdy</i> , PIW 1984. 4. Fleck L., <i>Powstanie i rozwój faktu naukowego</i> , Lublin 1986. 5. Gorazda M., <i>Filozofia ekonomii</i> , Kraków 2014. 6. Gorazda M., Hardt Ł., Kwarciański T., <i>Metaekonomia. Zagadnienia z filozofii ekonomii</i> , Kraków 2016 7. Heller M., <i>Filozofia nauki. Wprowadzenie</i> , Wydawnictwo Petrus, 2009. 8. Kuhn T., <i>Dwa bieguny</i> , PIW, Warszawa 1985. 9. Mayer T., <i>Prawda kontra precyzja w ekonomii</i> , PWN 1996, zwłaszcza rozdz. 5. 10. <i>Pomyśleć ekonomię od nowa. Przewodnik po głównych nurtach ekonomii heterodoksyjnej</i> , praca zbiorowa, red. S. Young, J. G. Hulsman, Wydawnictwo Ekonomiczne Heterodox, Poznań 2018. 11. Popper K.R., <i>Droga do wiedzy. Domysły i refutacje</i> , PWN, Warszawa 1999. 12. Popper K.R., <i>Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna</i> , PWN, Warszawa 2002. 13. Sady W., <i>Cztery wielkie nurty w metodologii XX wieku</i> , „Filozofia Nauki” 4/2 (1996), s. 79-93

14. Szaniawski K., *O nauce, rozumowaniu i wartościach*, PWN 1994.

15. Woleński J., *Dwa pojęcia nauki: metodologiczne i socjologiczne*, Prace Komisji Historii Nauki Polskiej Akademii Umiejętności 9 (2009), s. 163-175.

Dodatkowe pozycje wskazywane będą słuchaczom po wyborze tematu pracy zaliczeniowej.

Część D	
Forma zajęć:	Wymiar zajęć w godz.:
Ogółem godzin <i>w tym:</i>	30
Konwersatorium	30
Elementy oceny końcowej (ogółem 100%), w tym:	
esej	50.%
egzamin ustny	50.%
Liczba punktów ECTS	4

Część E
Metody dydaktyczne (nauczania) stosowane przez prowadzącego
M.1. wykład tradycyjny M.2. wykład z wykorzystaniem technik multimedialnych M.3. wykład konwersatoryjny (<i>z aktywnością doktorantów</i>) M.11. dyskusja dydaktyczna (<i>okrągłego stołu, burza mózgów, panelowa, itp.</i>) M.13. prezentacja referatów

Część F
Metody weryfikacji (sprawdziany) osiągnięcia przedmiotowych efektów kształcenia

W.2. egzamin ustny
W.6. esej